

Què escoltarem avui?

preparació per als concerts del cicle simfònic

CONCERT 10

Dissabte, 18 de juny de 2011, 19.00 h · Palau de la Música Catalana (Barcelona)

Orquestra Simfònica del Vallès
Martin Fröst, clarinet

Rubén Gimeno, director

John Barry (1933-2011)

I
Memòries d'Àfrica

Wolfgang A. Mozart (1756-1791)

*Concert per a clarinet i orquestra,
en La major, K. 622*

Anders Hillborg (1954)

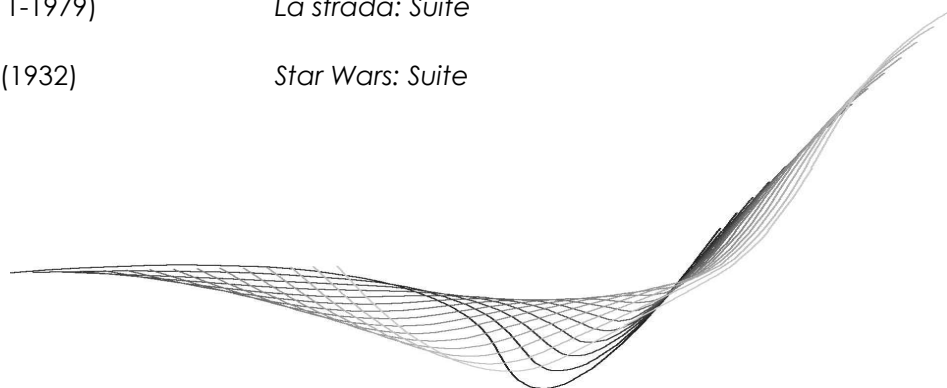
II
*Concert per a clarinet i orquestra, Millenium
version*

Nino Rota (1911-1979)

La strada: Suite

John Williams (1932)

Star Wars: Suite

Què escoltarem avui? va dirigit a tothom que desitgi saber més sobre els autors, les obres i els intèrprets que intervenen en cada un dels concerts del nostre *cicle simfònic*. Veureu com tot plegat pren el màxim sentit quan vingueu a escoltar-nos.

Al final, hi apuntem unes quantes *propostes didàctiques* per a ús dels docents, una breu llista de *fonts d'informació* que són llocs on podreu aprofundir en els temes que haurem tractat, *entreteniments* i un pont de *contacte* entre vosaltres i nosaltres.

Índex

1. Presentació
2. El programa
3. On podrem escoltar-lo?
4. Els compositors
5. Les obres
6. Els intèrprets
7. Propostes didàctiques
8. Fonts d'informació
9. Entreteniments
10. Fonts consultades
11. Contacta amb nosaltres

1 Presentació

Heu pensat mai quantes vegades la "llibertat", aquesta condició tan necessària, queda ofegada per altres circumstàncies? Aquesta temporada, en cada un dels concerts del nostre cicle simfònic hem volgut destacar la seva presència en un àmbit diferent. En el concert d'avui, el darrer del cicle, conclourem que...

Només la llibertat ens fa lliures

«Encara que sembli una carallotada, volem declarar, per acabar la temporada, que només la llibertat ens fa lliures. I volem declarar-ho perquè les llibertats estan en perill, perquè la llibertat continua essent un espai qüestionat i un espai intervingut.»

Hi ha moltes coses que ens fan sentir lliures, però només el fet de ser-ho ens fa lliures de veritat. I sens dubte aquesta és la nostra fita en el món: desenvolupar les eines individuals i socials que ens garanteixin ser lliures, que ens permetin afrontar les qüestions interiors fonamentals, el criteri propi, les capacitats per intercanviar i enriquir aquest criteri, la generositat per compartir des de la tolerància i per compartir la llibertat pròpia amb la dels altres.

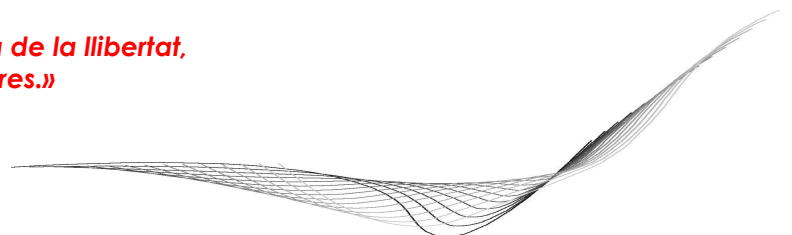
Martin Fröst, dins del món de la música, està fent aquest camí de conquesta de la seva pròpia llibertat. Mozart també el va fer, i Hillborg... Tots l'hem de buscar.»

Jordi Cos

President de l'Orquestra Simfònica del Vallès

«No existeix la llibertat, sinó la recerca de la llibertat, i aquesta recerca és la que ens fa lliures.»

Carlos Fuentes (1928)

2 El programa

Orquestra Simfònica del Vallès

Martin Fröst, clarinet

Rubén Gimeno, director

John Barry (1933-2011)	I <i>Memòries d'Àfrica: Tema principal</i>
Wolfgang A. Mozart (1756-1791)	<i>Concert per a clarinet i orquestra, en La major, K. 622</i> I – Allegro II – Adagio III – Rondo: Allegro
Anders Hillborg (1954)	II <i>Concert per a clarinet i orquestra, Millenium version</i>
Nino Rota (1911-1979)	<i>La strada: Suite</i>
John Williams (1932)	<i>Star Wars: Suite (fragments)</i> 1 – <i>La marxa imperial</i> 2 – <i>Tema de la princesa Leia</i> 3 – <i>Saló del tron i crèdits finals</i>

3 On podrem escoltar aquest concert?

Dissabte, 18 de juny de 2011, 19.00 h · Palau de la Música Catalana (Barcelona)

4 Els compositors

John Barry

York (Gran Bretanya), 3-11-1933 – Oyster Bay (Nova York, EUA), 30-01-2011

John Barry és un dels més grans compositors de bandes sonores cinematogràfiques de la segona meitat del segle XX. Guanyador de cinc Oscars i quatre premis Grammy, de la seva llarga carrera de més de cinquanta anys, iniciada a Anglaterra i desenvolupada als Estats Units, és recordada sobretot la seva participació en les pel·lícules de James Bond, l'agent 007. El seu personal estil, impregnat de romanticisme i presidit per la melodia amb una rica orquestració dominada pels metalls, així com les seves innovacions amb l'ús dels

sintetitzadors i la inclusió de cançons d'artistes pop a les bandes sonores, han aportat una nova visió a la manera de tractar la música en el cinema i n'han marcat l'evolució.

Biografia

John Barry, el petit de tres germans, neix en un barri obrer de York, a Anglaterra. Durant la Segona Guerra Mundial se salva de miracle d'una bomba que cau sobre el seu col·legi i aquest fet deixa per sempre més un rastre de malenconia en el seu caràcter.

El seu pare és el propietari d'un cinema. A John, de nen, tot mirant i remirant les pel·lícules que es projecten en el local, se li desvetlla una gran admiració per les bandes sonores compostes per Max Steiner i Wolfgang Korngold, fins al punt que decideix abandonar l'escola per tal de ser compositor i comença a estudiar trompeta, piano amb Francis Jackson, l'organista de la catedral de York, i música per correspondència amb el compositor de jazz Bill Russo.

John Barry

No triga gaire en començar a tocar a petits locals de jazz i l'any 1957 funda el seu propi grup musical, "The John Barry Seven". Fan un tipus de música que s'anomena "beat", amb guitarra elèctrica, trompeta i percussió, que entusiasma els joves. Aquest mateix any, la seva aparició a un programa de televisió els acaba d'obrir les portes de la popularitat. Realitzen diverses gires i enregistren un disc. El grup es dissoldrà l'any 1964.

La col·laboració amb Adam Faith, un cantant de moda que té vinculacions amb el món del cinema, li permet introduir-se en aquest camp i compon algunes músiques i cançons, algunes de les quals canta ell mateix.

L'any 1962 es presenta la seva gran oportunitat. S'està a punt d'estrenar la primera pel·lícula de James Bond (*Agent 007 contra el Doctor No*) amb música de Monty Norman. Però el director, Albert Broccoli, no del tot satisfet amb el tema principal de la banda sonora, encarrega a John Barry que hi faci uns arranjaments. Barry hi afegeix unes notes de guitarra elèctrica i crea el so que acompanyarà per sempre més l'agent 007 en les seves aventures. Barry reivindica ser l'autor del tema i posa un plet per reclamar els drets de la música, però el perd en un judici l'any 2001.

Als anys seixanta, Barry s'instal·la a Londres i comparteix unes golfes amb Michael Caine, que el proposa per a la banda sonora de la pel·lícula *Zulu* (1963). La seva vida social és molt moguda, es relaciona amb gent del "Free Cinema". Es casa amb l'actriu Jane Birkin i després se'n divorcia. En poc de temps es consolida com un dels compositors més creatius del moment i desenvolupa un estil molt personal. En tres anys guanya tres Oscars: dos per a *Nascuda Lliure* (1966), i un altre per a *The Lion in Winter* (*El lleó d'hivern*, 1968).

A mitjans dels anys setanta marxa d'Anglaterra per problemes amb els impostos i, després d'una estada a Mallorca, s'estableix a Los Angeles. Descentrat, duu una vida inestable, treballa en pel·lícules poc interessants i la seva producció és desigual. El seu prestigi s'enterboleix.

L'any 1978 es trasllada a l'elegant barri de Long Island, a la ciutat de Nova York, i es casa amb Laurie —és el seu quart matrimoni—. La seva vida torna a establitzar-se. Consolida ja

del tot el seu personalíssim estil i crea grans obres mestres. Per tercera vegada, una de les seves bandes sonores guanya un Oscar: *Out of Africa* (*Memòries d'Àfrica*, 1985).

L'any 1988, a causa d'una ruptura d'esòfag, està a punt de morir. Dos anys després, ja del tot restablert, compon la música de l'atípic western *Dances with Wolves* (*Ballant amb llops*, 1990), punt culminant de la seva carrera, que suposa l'inici d'una brillant col·laboració amb l'English Chamber Orchestra i li comporta el seu quart Òscar. Sembla haver trobat un gran equilibri i pau interior i això queda reflectit en la gran sensibilitat i qualitat de les seves obres.

En els seus últims anys mena una vida tranquil·la, tot passejant per la badia de Nova York, i només participa en els projectes que li interessin (com el CD dels Tres Tenors). Dissortadament, fa pocs mesos ens ha deixat, víctima d'un atac de cor.

Estil musical i influències

Les seves influències principals són els compositors russos, sobretot Serguei Prokófiev i Dimitri Xostakóvitx, tot i que a qui més admira és a Samuel Barber i a Gustav Mahler. En el camp de les bandes sonores, el seu referent és Franz Waxman.

El seu estil, molt personal, exultant de romanticisme, parteix de la melodia i d'una instrumentació on destaquen els vents (coures) i la percussió. També és un innovador en ser un dels primers en utilitzar sintetitzadors en una banda sonora (a *007 al servei de Sa Majestat*) i en incorporar-hi d'una forma generalitzada artistes pop i cançons (a *Cowboy de mitjanit*).

Obra

1 - Bandes sonores cinematogràfiques

- Bandes sonores per a prop de cent vint pel·lícules (a una mitjana d'entre dues i cinc produccions l'any). Entre elles cal destacar:
 - Les quatre pel·lícules premiades amb un Oscar a la millor banda sonora que ja hem mencionat (en total, cinc estatuetes): *Nascuda lliure* (1966, amb dues estatuetes), *El lleó a l'hivern* (1968), *Memòries d'Àfrica* (1985) i *Ballant amb llops* (1990). També guanya quatre premis Grammy i moltes altres distincions.
 - Vint-i-cinc anys de col·laboració en les pel·lícules de James Bond (onze títols), que ens han deixat temes memorables cantats per grans artistes, com: *Goldfinger* i *Diamonds Are Forever* (interpretats per Shirley Bassey), *You Only Live Twice* (cantat per Nancy Sinatra) o un dels temes de *007 al servei de Sa Majestat*, cantat per Louis Armstrong.
 - Altres títols remarcables: *Cowboy de mitjanit* (1969), *King Kong* (versió de 1976), *Somewhere in Time* (*En algun lloc del temps*, 1980), *The Cotton Club* (*Cotton Club*, 1984), etc.

2 - Altres produccions

- Nombroses cançons (als anys cinquanta, als inicis de la seva carrera).
- Participació en espots publicitaris (Sunsilk, whisky White Horse, Nestlé, Kodak, etc.).
- Quatre obres de teatre musical: *Passion Flower Hotel* (1964), *Lolita*, *My Love* (1971), *Billy* (1974) i *Brighton Rock* (2005).
- Tres àlbums (vinils): *Americans* (1975), *Eternal Echoes* (2001) i *The Beyondness of Things* (1998), de llarg el més destacable dels tres.
- Dos discs recopilatoris de temes de bandes sonores compostes per ell i interpretats per la Royal Philharmonic Orchestra: *Moviola* (1992), i *Moviola II: Action and Adventure*.

**W. A. Mozart quan tenia
uns vint-i-sis anys**
Retrat postum de l'any 1819

Wolfgang Amadeus Mozart¹

Salzburg, 1756 - Viena, 1791

Si a la història de la música hi ha una figura indissociablement lligada a la paraula "geni", aquesta figura és Wolfgang Amadeus Mozart. "Alegre", "expressiu", "Innocent", "espontani", "brillant" són qualificatius que sempre acompanyen el nom d'aquest excepcional creador, personificació de la inspiració i la facilitat. Forjador, de bracet amb Joseph Haydn, de l'estil clàssic i la forma sonata, de la simfonia, del quartet de corda i de la sonata i el concert per a piano, va cultivar tots els gèneres musicals, inclosa l'òpera, i en tots va establir-se com a referent. Sense ser pròpiament un innovador, el seu valor es desprèn de l'excepcional qualitat de les seves obres, expressió del seu perfecte domini de la tècnica i de la seva profunda intel·ligència emocional.

Anders Hillborg

Sollentuna, prop d'Estocolm (Suècia), 31 de maig de 1954

Anders Hillborg viu la seva primera experiència musical a través de la participació en cors i en diverses modalitats de música improvisada. Entre 1976 i 1982 estudia contrapunt, composició i música electrònica a l'Escola de Música d'Estocolm amb els professors Gunnar Bucht, Rosell, Lars-Erik, Mellnäs Arne i Pär Lindgren. També es beneficia del mestratge de Brian Ferneyhough, professor convidat habitual del centre.

A banda d'algunes tasques docents ocasionals —professor de composició a l'Acadèmia de Música de Malmö, l'any 1990, i diverses classes magistrals— des de 1982 Hillborg es dedica totalment a la composició com a creador independent. El seu camp d'activitat és molt ampli i comprèn tant la música orquestral, coral i de cambra com la música de cinema i la música pop. Exemple d'això últim és la seva col·laboració amb la cantant de jazz Eva Cassidy de la que en resulta un disc editat l'any 1995.

Anders Hillborg

Entre les seves obres orquestrals podem destacar *Eleven Gates* (Onze portes) (2005-06) encarregada i estrenada per la Filharmònica de Los Angeles amb la direcció d'Esa-Pekka Salonen, i *Cold heat* (Calor Fred) (2010), encarregada conjuntament per la Filharmònica de Berlín, l'Orquestra Simfònica de la Ràdio finlandesa i Tonhalleorkesteren de Suïssa, i estrenada l'any 2011 a la sala Philharmonie de Berlín amb la direcció de David Zinman.

¹ Podeu consultar el perfil biogràfic de W. A. Mozart al nostre dossier pedagògic «[Concert 8](#) · La tècnica ens fa lliures», on hi trobareu també més dades i enllaços.

Hillborg ha rebut nombrosos premis, entre ells el Premi Crist Johnson els anys 1991 i 1997 i un premi Grammy com a compositor l'any 1995.

Obra (selecció)

Per a orquestra: *Clang and fury* (Terrabastall i fúria) (1985-89), *Cold heat* (Fred calent) (2010), *The dreaming river* (El riu somniador) (1999), *Eleven gates* (Onze portes) (2005-06), *Exquisite corpse* (Cadàver exquisit) (2002/05), *Flood dreams* (2009), *Himmelsmekanik* (Mecànica Celeste) (1983-1985), *King Tide* (1999), *Liquid marble* (Marbre líquid) (1995) i *Klarinettkonsert: Peacock tales* (Concert per a Clarinet: Contes del paó) (1999/2002).

Per a cor: *muo:aa:yiy:oum* (1983-1985) per a cor mixt.

Solos: *Hautposaune* (Hautposaune) (1990) per a trombó i caixa de ritmes.

Nino Rota (Giovanni Rota Rinaldi)

Milà (Itàlia), 3-12-1911 - Roma (Itàlia), 10-04-1979

El seu nom, en un primer moment vinculat amb el moviment neorealista italià i després lligat de forma indissociable al del cineasta Federico Fellini, ens transporta ràpidament als aires alegres i poètics de la música popular italiana i de la música de circ. Però al seu darrere s'hi amaga un compositor d'una gran versatilitat, capaç d'escriure en els estils més variats. Tant per la gran qualitat de les seves obres com per la notorietat de les pel·lícules a les quals ha posat música, se'l pot considerar com el compositor europeu de bandes sonores cinematogràfiques més destacat de mitjans del segle XX. No menys meritòria és la seva excel·lent i extensa producció en els camps de l'òpera, la música religiosa, i la música simfònica i de cambra.

Nino Rota

Biografia

- De família de músics, de molt petit la seva mare l'inicia en el piano. Als vuit anys escriu les primeres composicions.

- Als onze anys ingressa al Conservatori de Milà per a seguir estudis d'harmonia i contrapunt amb els mestres Delachi, Orefice i Bas. Durant la seva estada en aquest centre compon un oratori (*L'infanzia di San Giovanni Battista*, 1923), i una comèdia musical (*Il principe Porcaro*, 1926).

- Als divuit anys, l'any 1929, es diploma en composició a l'Acadèmia de Santa Cecília de Roma amb el mestre Alfredo Cassella.

- L'any 1931 es desplaça a la ciutat de Filadèlfia (EUA) per a estudiar composició, direcció d'orquestra i història de la música amb Rosario Scalero i Fritz Reiner.

- L'any 1933 torna a Itàlia. Es gradua en literatura a la Universitat de Milà. Comença a exercir com a professor de música (d'harmonia) a Tàrent i més tard, l'any 1939, al Conservatori de Bari, del qual serà director des de 1950 fins al final de la seva vida.

Després de la seva mort, diverses iniciatives ajuden a mantenir viu el seu record:

- L'any 1995 neix la Fundació Nino Rota que, dirigida per la seva pròpia filla, té com a finalitat vetllar per les obres dels compositors italians del segle XX.

- El mateix any 1995 la discogràfica CAM estableix el premi de composició Nino Rota Concerto que distingeix els compositors italians amb una gran trajectòria artística. El primer premiat és Ennio Morricone, gran admirador de Nino Rota.

Estil musical i influències

Durant l'època del feixisme a Itàlia, Nino Rota intenta conservar viva la consciència d'identitat del poble italià tot component música fresca i divertida a partir de la recreació i la innovació de les sonoritats de la música folklòrica del país, procediment que quedarà com una característica bàsica del seu estil. Això és reforçat per la influència de Pizzetti i Malipiero, mestres seus, que l'indueixen a incloure els instruments folklòrics italians en la seva música.

És un innat melodista i es mou en el terreny de la tonalitat cromàtica. El seu estil, que podem qualificar de neoromàntic, exhala lirisme i tendresa per totes bandes i deixa entreveure el rastre de diverses influències, des d'Ígor Stravinski amb qui de jove arriba a tenir una bona amistat personal, fins a Claude Debussy, Maurice Ravel, Giuseppe Verdi i la música barroca. En el camp de la música per a cinema, el seu model és, tal com ell mateix manifesta, Alfred Newman², el gran mestre del gènere.

Obra

1 - Bandes sonores per a cinema

En total, compon bandes sonores per a unes cent quaranta pel·lícules i fa una desena de treballs per a televisió. Produeix a un ritme extraordinari: escriu una mitjana de tres o quatre pel·lícules l'any. Com a exemple de màxims, l'any 1947 n'escriu nou; l'any 1952, quinze, i l'any 1954, onze.

Els seus primers treballs en aquest camp són per a comèdies intrascendents.

Segueixen bandes sonores per a pel·lícules inscrites en el moviment de postguerra anomenat "neorealisme", com *Senza Pietà*, d'Alberto Lattuada, i *Le notti bianche* i *Rocco i els seus germans*, un dels últims exemples del moviment, de Luchino Visconti.

També participa en produccions internacionals històriques com *Guerra i Pau* (1956), *Il gattopardo*, també dirigida per Visconti, (1963) i *Waterloo* (1970), però el seu reconeixement no arriba fins a *El padrí*, dirigida per Francis F. Coppola (1972) —que tot i ser nominada per a l'Oscar a la millor banda sonora, és desqualificada per utilitzar com a tema principal una melodia composta per ell mateix per a la cinta *Fortunella*, de l'any 1957—, i *El padrí II* (1974), que finalment obté l'estatueta i suposa per al compositor el salt envers el reconeixement internacional.

L'any 1951 s'inicia la relació de Nino Rota amb el gran director Federico

Fotografia d'un pòster de "La dolce vita",
resultat de la col·laboració entre
Nino Rota i Federico Fellini

² **Alfred Newman.** Primer gran compositor de bandes sonores pròpiament nord-americà. Entre les seves composicions cinematogràfiques podem mencionar: *Street Scene (El carrer)* (King Vidor, 1931), *Cims borrascosos* (1939), *The Hunchback of Notre Dame (El geperut de Notre Dame)* (1939) i *Capità de Castella* (1947).

Fellini, que desembocarà en una de les cooperacions artístiques més creatives i productives de la història del cinema. Fruit d'aquesta unió són, de l'època del "blanc i negre" amb personatges perdedors, les poètiques i melancòliques melodies de les pel·lícules *Lo Sceicco Bianco (El xec blanc)*, *I vitelloni (Els inútils)*, *La strada*, *Ànimes sense consciència*, *Le notti di Cabiria* i *La dolce vita*; de l'època en què Fellini descriu un món oníric i delirant, les melodies d'aire barreja de circense i popular de Fellini *8 1/2*, *Julietta dels esperits*, *I Clowns*, i *Amarcord*; i de l'època en què Fellini retorna al classicisme, les sòbries partitures de *Roma*, *Satyricon*, *El Casanova* i *Assaig d'orquestra*.

Entre els seus col·laboradors trobem, com a directors d'orquestra, Carlo Sabina, el més habitual, Franco Ferrara i Ennio Morricone (aquest últim també com a arranjador).

2 – Altres composicions

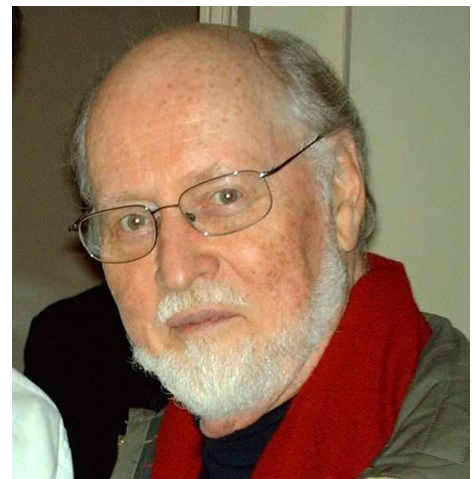
Gràcies a la seva gran capacitat de treball, Nino Rota també és autor d'una basta producció en el camp simfònic, en el de la lírica i també en el de la música de cambra. El seu catàleg comprèn:

- Nou òperes. Entre d'altres: *Ariodante* (1942), *I due timidi* (1950), *Il cappello di paglia di Firenze* (1955), *Aladino e la lampada magica* (1968) i *Napoli milionaria* (1977).
- Cinc ballets. Entre d'altres *La rappresentazione di Adamo ed Eva* (1957), *Acì e Galatea* (1971) i *Amor di poeta* (1978).
- Tres simfonies (núm. I, de 1939; núm. II, de 1942 i núm. III, de 1960).
- Oratoris i música religiosa.
- Obres líriques.
- Nombroses obres de música de cambra (dues sonates per a viola i piano, obres per a flauta...) i peces per a piano.

John Williams (John Towner Williams)

Floral Park, Nova York (EUA), 8-02-1932

Si pensem en pel·lícules com *La guerra de les galàxies*, *Jaws (Tauró)*, *El colós en flames*, *ET*, *l'extraterrestre*, *Indiana Jones i el temple maleït*, *La llista de Schindler* o alguna de les primeres de *Harry Potter*, la nostra ment no pot deixar d'evocar, al costat de l'impacte o la tendresa de les imatges, la poderosa força de la música que les acompanya. El seu creador, el compositor, director i pianista nord-americà John Williams, és, sens dubte, l'autor de bandes sonores cinematogràfiques més popular de tots els temps. Se'l considera el responsable de la recuperació de l'estil de les grans bandes sonores simfòniques del cinema clàssic de Hollywood. Guanyador de cinc Oscars, compositor de música per a Jocs Olímpics i altres celebracions, director durant tretze anys de la Boston Pops Orchestra, és el traductor sonor del món fantàstic del director Steven Spielberg, amb qui forma des de fa trenta anys un dels tandems artístics més felïços de la història del cinema.

John Williams, l'any 2006

Biografia

Neix a la costa est dels Estats Units d'Amèrica, i als setze anys la seva família es trasllada a l'altra costa, a Los Angeles, on estudia a la universitat d'UCLA i rep classes particulars de música amb el mestre Mario Castelnuovo-Tedesco.

Passa el servei militar ocupat en arranjar i interpretar música de les bandes militars. Després retorna a Nova York i es matricula a la Julliard School on estudia piano amb la cèlebre mestra Madame Rosina Lhevinne mentre es guanya la vida tocant a clubs de jazz.

Li surt l'oportunitat de formar part de l'orquestra dels estudis Columbia i per aquest motiu retorna a Los Angeles. Allà coneix grans compositors com Bernard Herrmann, Alfred Newman i Franz Waxman, pels quals ja sentia una gran admiració. Durant les dècades dels cinquanta i dels seixanta treballa com a pianista a les orquestres d'André Previn i de Henry Mancini i participa en l'enregistrament de centenars de discs d'estil jazz i pop. També fa d'arranjador, orquestrador i pianista de cantants tan populars com Frankie Laine i Vic Damone.

L'any 1958 fa les seves primeres col·laboracions per a la televisió i guanya dos premis Emmy. La cinematogràfica 20th Century Fox el contracta com a orquestrador i arranjador i ja signa com a John Williams. Participa en comèdies lleugeres, amb un estil proper al jazz de Henry Mancini. Guanya un Oscar com a orquestrador (*El violinista a la teulada*) i comença a ser reconegut per les seves intervencions en el que s'anomena "cinema de catàstrofes" (*L'aventura del Posidó, Terratrèmol, El colós en flames...*).

L'any 1974 la seva muller, l'actriu i cantant Barbara Ruick, amb qui ha tingut tres fills, mor de cop als quaranta-quatre anys d'un vessament cerebral.

L'any 1975 obté el seu primer gran èxit internacional amb la música de la pel·lícula *Jaws* (*Tauró*). El tractament dels instruments de corda per representar l'atac de l'esqual, en l'estil de Bernard Herrmann, produeix una gran sensació.

John Williams, amb un micròfon a la tarima de director

L'any 1977 comença l'extraordinari èxit de la sèrie de *La guerra de les galàxies*, i es converteix en el compositor de referència per a la música de les grans produccions cinematogràfiques.

Entre gener de 1980 i desembre de 1993 ocupa el càrrec de director de la Boston Pops Orchestra, fundada l'any 1885, una de les formacions musicals més prestigioses del país. Amb ella realitza memorables gires pels Estats Units, Europa i el Japó i enregistra discs de versions de músiques de tots els gèneres.

L'any 1994, després de guanyar el seu quart Oscar amb la música de *La llista de Schindler*, corre la veu que es vol retirar. Però els fets ho desmenteixen ja que segueix component bandes sonores i obres clàssiques en un admirable compromís entre qualitat i quantitat, tot demostrant una gran capacitat de treball.

Estil i influències

Gran cultivador de l'orquestra simfònica, la seva forma d'orquestrar, concisa i espectacular, és inconfusible. Gràcies a ella integra i personalitza una gran diversitat d'influències, entre les quals podem trobar Bartók, Wagner, Walton, Prokófiev, Coplan i Vaughan Williams.

En el terreny de les bandes sonores cinematogràfiques el seu model és Wolfgang Korngold, amb qui coincideix en la utilització de melodies fàcils de reconèixer, de fanfares brillants i de marxes heroiques.

Obra

1 - Bandes sonores cinematogràfiques

Autor de la banda sonora musical de més d'un centenar de pel·lícules. En podem destacar:

- La col·laboració amb el director Steven Spielberg, una de les més productives de la història del cinema, que ha donat títols com: *Munich*, *Jaws (Tauró)*, *Encontres a la tercera fase*, la sèrie d'*Indiana Jones*, *E T, l'extraterrestre*, *Hook*, *L'imperi del sol*, *Parc Juràssic*. *El món perdut*, *La llista de Schindler*, *Saving Private Ryan (Salvar el soldat Ryan)*, *Amistad*, *Intel·ligència Artificial: A.I.*, *Catch Me If You Can (Atrapa'm si pots)*, *La guerra dels mons...*
- La col·laboració en els sis episodis (sis pel·lícules) de la sèrie de *La guerra de les galàxies*, iniciada l'any 1977 pel director i productor George Lucas.
- Les tres primeres pel·lícules de la sèrie de Harry Potter, basades en el personatge creat per J. K. Rowling.
- Altres títols: *El violinista a la teulada (1971)*, *L'aventura del Posidó (1972)*, *Terra trèmol (1974)*, *El colós en flames (1974)*, *Superman. La pel·lícula (1978)*, *Sol a casa (1990)*...

- Participació en unes vint-i-cinc produccions per a la televisió.

2 - Altres produccions

És autor d'una important producció simfònica. Podem destacar-ne:

- Diversos concerts per a instrument solista i orquestra: per a flauta (inspirat en l'instrument japonès *shakuhachi*), per a violí (1976, molt apreciat), per a tuba (1985), per a clarinet (1991, encàrrec de l'Orquestra Filharmònica de Nova York en motiu del seu 150è aniversari), per a fagot (1995, titulat "The Five Sacred Trees"), per a trompeta (1996, encàrrec de l'Orquestra de Cleveland) i per a violoncel (1994, interpretat per Yo Yo Ma).
- Diverses obres de diferents característiques: *Preludi i fuga (1965)*, *Simfonia per a cors i orquestra (1968)*, *A Nostalgic Jazz Odyssey (1971)* i *Three Songs*.
- Diverses fanfares encarregades per a ocasions assenyalades: per al candidat demòcrata Michael Dukakis (1988); per a la boda de la princesa Masako, al Japó, (1993); per a la commemoració del centenari de l'Estàtua de la Llibertat, *Liberty Fanfarre (1986)*; per als 150 anys de la independència de Texas, *Celebration Fanfarre (1986)*, etc.
- Una obra de teatre musical: "Thomas and the King" (estrenada a Londres l'any 1975).
- El tema musical principal per als Jocs Olímpics de Los Angeles (1984), de Seül (1988) i d'Atlanta (1996); i per als Jocs Olímpics d'hivern de Vail, Colorado (1989) i de Salt Lake City (2002).

- Nombrosos discs enregistrats amb la Boston Pops Orchestra, de les característiques més variades i altres discs en col·laboració amb grans artistes de tots els gèneres.

Premis

- Obté un Oscar en cinc ocasions: *El violinista a la teulada (1971)*; *Jaws (Tauró, 1975)*, *La guerra de les galàxies (1977)*, *ET, l'extraterrestre (1982)* i *La llista de Schindler (1993)*. Empatant a quaranta-cinc amb Alfred Newman, és el compositor cinematogràfic que ha rebut més nominacions per a aquest guardó.
- També és el guanyador de quatre Globus d'Or, set premis BAFTA i vint-i-un premis Grammy.

5 Les obres

Out of Africa (Memòries d'Àfrica): Tema principal John Barry (1933-2011)

La pel·lícula

Out of Africa (1985), dirigida i produïda per Sidney Pollack, amb Robert Redford (Denys) i Meryl Streep (Karen) de protagonistes, constitueix una excel·lent producció cinematogràfica a tots nivells. Va guanyar set Oscars, entre ells el de millor banda sonora i el de millor pel·lícula.

Narra una història de sentiments i infidelitats, amb final tràgic, que viuen uns personatges europeus a l'Àfrica. El procés sentimental que segueix la protagonista, Karen, dóna peu a que Barry creï amb la música una atmosfera delicada i intimista. Quan Karen retorna a Dinamarca i la seva propietat africana resta sense ella, la música pren un altre caire i presenta temes tradicionals africans cantats per un grup de dones natives. La millor escena de la pel·lícula la constitueix el vol rasant d'una avioneta sobre les aigües del llac, que espanta milers d'aus, mentre la música assoleix la seva màxima majestuositat.

Meryl Streep
al festival de Sant Sebastià, l'any 2008

La música

La partitura original de Barry ocupa relativament poc de temps dins de la banda sonora. Està complementada pels cants africans que hem mencionat i pel segon moviment, l'Adagio, del *Concert per a clarinet i orquestra K.622 de Mozart*, que és introduït en diverses ocasions a través de l'aparició a la imatge d'un gramòfon amb el pretext de la predilecció de Denys per la peça. Aquesta barreja de músiques de diferents procedències en una mateixa banda sonora és molt representativa de l'estil de Barry i una de les seves aportacions al gènere.

Escoltarem el tema principal d'*Out of Africa*, un fragment musical constituït per una ampla i potent melodia amb una orquestració robusta i pletòrica. El resultat és una música tranquil·la, majestuosa i sobretot molt romàntica, un bon exemple de l'estil del compositor.

Concert per a clarinet i orquestra, en La major, K. 622

Wolfgang A. Mozart (1756-1791)

Mozart va acabar d'escriure aquest concert a principis d'octubre de l'any 1791, dos mesos abans morir. És l'últim dels quaranta-tres concerts per a solista que va compondre i l'únic dedicat al clarinet. La seva creació va lligada a la figura d'Anton Stadler, un clarinetista virtuós per a qui sentia una gran estima, membre de la mateixa llotja maçònica que ell i a qui va dedicar l'obra.

Mozart va compondre el concert a mida per a un instrument especial que Stadler, amb la col·laboració de Theodore Lotz, havia posat a punt tres anys abans. Aquest instrument només es diferenciava del clarinet soprano en Si bemoll de l'època en què la seva nota més greu en lloc de ser un Mi era un Do, una tercera més avall (de retruc, això feia que el seu àmbit coincidís amb el del *corno di basseto*).

El concert va ser estrenat a Praga el 16 d'octubre d'aquell mateix any, uns dies després de ser acabat, amb Stadler com a solista. La crítica va ser moderadament favorable tot i que no va faltar qui fes retret a Mozart de compondre per a un instrument que, de moment, només Stadler posseïa.

Ben aviat els editors van fer les modificacions necessàries per tal que el concert pogués ser interpretat amb els clarinets en Si bemoll o en La d'ús corrent, mentre que, per altra banda, la partitura original, mai publicada, es va perdre. Alguna vegada s'ha fet l'intent de reconstruir-la i tocar-la amb un *corno di basseto* però aquesta pràctica no s'ha generalitzat.

El concert, tal com s'estilava en l'època, està escrit per a una orquestra de dimensions reduïdes: a banda del clarinet solista i de les seccions de corda, només hi ha dues flutes, dues trompes i dos fagots.

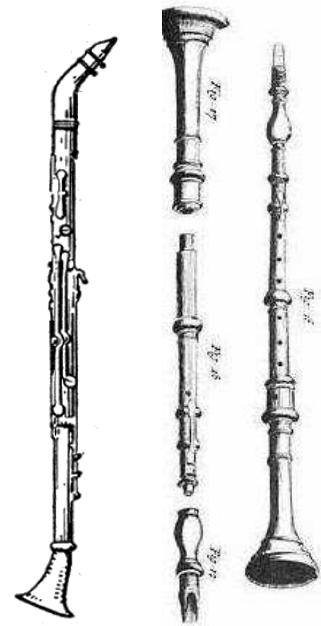
Els moviments

L'obra s'estructura en el tres moviments habituals del concert clàssic:

1. Allegro. Per a aquest moviment alegre i elegant, Mozart va adaptar una composició en Sol major per a *corno di basseto* que havia escrit quatre anys abans (número de catàleg K. 621b) i la va transportar a La Major. La seva gran extensió, uns dotze minuts, és inusual i fa que sigui el moviment més llarg del concert. En el seu transcurs, l'orquestra i el solista es van alternant.

2. Adagio. Aquest moviment lent i contingut es va fer popular, tal com hem assenyalat abans, gràcies a la seva aparició a la banda sonora de la pel·lícula *Out of Africa* (*Memòries d'Àfrica*). Pel seu caràcter íntim i serè i pel seu gran lirisme s'ha convertit en una de les músiques preferides pel gran públic. Està estructurat en una senzilla forma d'ària, és a dir: tema A, tema B, reexposició del tema A i una coda final.

3. Rondo. De caràcter alegre, amb referències a alguns episodis del primer moviment, està estructurat en forma de Rondó-sonata (amb l'alternança d'estrofes i *ritornellos* pròpia del Rondó però seguint l'itinerari harmònic de la forma sonata). És una estructura que Mozart

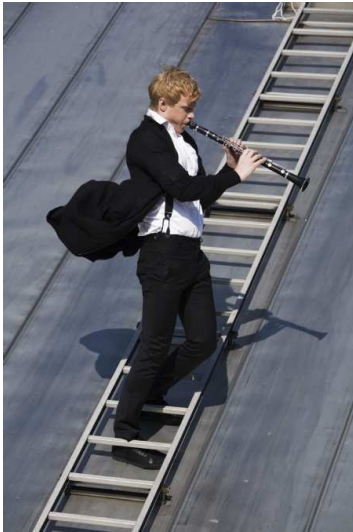
Corno di basseto
(a l'esquerra) i
Clarinet de mitjans del
s. XVIII (desmuntat i muntat)
(a la dreta)

ha anat desenvolupant en els seus concerts per a piano. Aquest moviment afavoreix el lluïment tècnic del solista i acaba amb un *tutti* orquestral molt brillant.

Concert per a clarinet i orquestra (**Peacock tales**), *Millenium version*³

Anders Hillborg (1954)

Aquest concert per a clarinet i orquestra, subtitulat "Peacock Tales" ("Contes del paó"), és un encàrrec que l'Orquestra de la Ràdio de Suècia fa a Anders Hillborg a mitjans de l'any 1998. És estrenat amb la participació del seu compatriota, el clarinetista Martin Fröst, que ha col·laborat estretament amb el compositor en la seva construcció i a qui va dedicar.

Martin Fröst

És una obra plena d'originalitat, en un llenguatge contemporani que fa una síntesi dels diferents elements de la tradició de l'escriptura orquestral. Inclou des de referències a la música ètnica, al rock, al jazz i a moltes altres tendències, fins episodis de la modernitat més abrupta.

El concert per a clarinet de Hillborg és una obra d'art visual i auditiva al mateix temps. S'inicia amb una espectacular *cadenza* del clarinet solista en una escriptura virtuosística que inclou llargs passatges sostinguts. Durant la seva interpretació, el solista es col·loca una màscara de paó i utilitza la mímica per tal de potenciar-ne l'efecte. Poc a poc es va creant una mena de joc que recorda la *Commedia dell'arte* però amb els diferents personatges representats per una mateixa persona. Fröst ja ha interpretat i representat aquest concert ens nombroses ocasions i s'ha mostrat tant competent amb la mímica com ho és amb el clarinet.

La strada (La carretera): Suite

Nino Rota (1911-1979)

La pel·lícula

La strada, pel·lícula dirigida per Federico Fellini l'any 1954 en la seva primera etapa, s'inscriu de ple dins del moviment del Neorealisme italià, que ens proposa la fidel narració de la crua i esforçada realitat quotidiana de la gent senzilla a la Itàlia de la postguerra de la Segona Guerra Mundial. Amb ella, el director guanya el seu primer Òscar (Òscar a la millor pel·lícula de parla no anglesa) i el Lleó de Plata del Festival de Venècia, i es dona a conèixer a tot el món.

Aquest drama ens explica com una noia jove i ingènua (l'actriu Giulietta Masina) és venuda a un gitano brutal i sense cor anomenat Zampanò (Anthony Quinn), que recorre els pobles amb el seu precari espectacle basat en l'exhibició de la seva força bruta, i la difícil relació

³ Hillborg ha fet diverses versions del *Concert per a clarinet*. "Millenium version" és una revisió escurçada, d'uns dotze minuts de durada (l'original, dura prop de mitja hora). També ha fet versions de diferents durades per a clarinet i cinta magnetofònica i per a clarinet i orquestra de cambra.

que s'estableix entre ells dos, en què ella respon a la brutalitat d'ell amb una immaculada adhesió i fidelitat.

La música

La música composta per Nino Rota per a *La Strada* encaixa perfectament amb les característiques que hem apuntat en parlar de la seva primera etapa, vinculada al Neorealisme: recreació en un context molt cromàtic dels trets melòdics, els ritmes i les sonoritats de la música popular italiana i aproximació a la música de circ.

Aquesta suite ens ofereix una instrumentació extraordinàriament rica i colorista, plena de picardia, que inclou metal·lòfon i diversos instruments de percussió, piano...

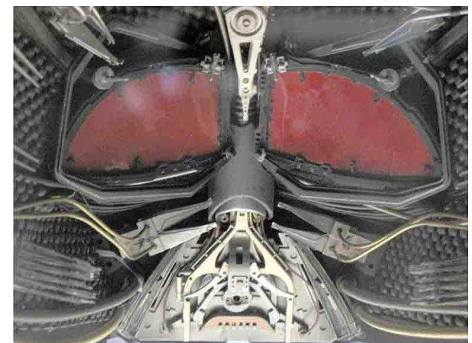
Alterna moments anímicament molt contrastats. S'inicia amb el tema principal de la pel·lícula, un commovedor solo absolut de trompeta que exposa una melodia lenta i tendra, i segueix amb fragments més alegres o més tristos que corresponen a altres moments de la cinta per anar a acabar amb la reexposició del tema inicial en un emotiu tuti orquestral on juguen un paper destacat els violins.

Star Wars (La guerra de les galàxies): Suite

John Williams (1932)

La pel·lícula

El director i productor George Lucas, per a *Star Wars*, una història que promet ser innovadora construïda a partir d'una barreja explosiva i atípica d'elements clàssics —la lluita entre el bé i el mal, històries de princeses, combats aeris, decorats futuristes, ciència-ficció i una gran dosi d'efectes especials—, Intueix que necessita una banda sonora basada en un poderós simfonisme, èpic i dramàtic. Steven Spielberg l'adreça a John Williams, que en aquells moments ja comença a ser conegut.

**Màscara de Darth Vader
(vista des de l'interior)**

La música

La banda sonora d'*Star Wars* és, ara per ara, la música de cinema més difosa de la història, amb diversos milions de discs venuts a tot el món. Amb ella, John Williams guanya el seu tercer Òscar i assoleix el reconeixement internacional.

En l'aspecte musical, suposa la recuperació de l'estil dels films d'aventures dels anys quaranta. Venim d'uns anys setanta en que les bandes sonores s'han decantat vers les cançons d'estil pop. Williams recupera la manera de fer de les bandes sonores que Max Steiner i Erich W. Korngold componien per a títols com *King Kong* o *Robín dels boscos*, amb *leit-motivs* per als personatges i les situacions i un discurs sonor continu que recolza i subratlla tots els moments i detalls de la pel·lícula i confereix al conjunt una textura homogènia i una gran qualitat. Aquest estil reinventat per Williams gràcies a una harmonia i una orquestració més modernes, crearà escola i serà utilitzat a partir de llavors per ell mateix i es generalitzarà en tots els altres compositors que treballin en films d'aventures o ciència ficció dirigits al gran públic.

La suite

Podrem escoltar els fragments II, III i V de la suite d'*Star Wars* en el següent ordre:

1 (III) - *The Imperial March: Darth Vader's Theme (La marxa imperial: tema de Darth Vader)*.

Es basa en un enèrgic i obstinat ritme de marxa a les cordes que sosté, a les trompetes, un motiu heroic. És el tema del malvat Darth Vader, l'aprenent de l'emperador Palpatine.

2 (II) - *Princess Leia's Theme (Tema de la princesa Leia)*. Fragment delicat i romàntic, de caràcter oposat a *The Imperial March*, que va associat a la princesa Leia i fa les funcions de tema d'amor a tota la sèrie.

3 (V) - *Throne Room and End Title (Saló del tron i crèdits finals)*. Correspon a l'escena final del film, la de les condecoracions al gran saló del tron. Trobem altre cop una fanfara heroica amb protagonisme a les trompetes. A l'última secció, que correspon als crèdits finals, hi apareix el Tema principal de la sèrie, el de l'heroi Luke Skywalker, fill de Darth Vader i germà de la princesa Leia. És el motiu que acompanya sempre, amb versions més o menys suavitzades, aquest personatge en totes les seves aventures.

6 Els intèrprets

Martin Fröst, clarinet

És reconegut internacionalment com un dels instrumentistes de vent més fascinants dels nostres temps i cada vegada és més sol·licitat per les principals orquestres del món.

És el director artístic de la Vinterfest de Mora (Suècia) i recentment també ha estat nomenat director artístic del Festival Internacional de Música de Cambra d'Åstorp (Noruega).

Enregistra en exclusiva per a la discogràfica BIS. Tot just després del seu debut amb la Wiener Symphoniker al Bregenzer Festspiele aquest estiu, tornarà amb la seva orquestra per oferir una sèrie de concerts a la Konzerthaus de Viena.

Altres actuacions destacades són les interpretacions del Concert de Mozart amb la Rotterdams Philharmonisch Orkest sota la batuta de Frans Brüggen, el retorn al Festival de Salzburg 2010 amb Leif Ove Andsnes i el debut amb la Filharmònica de Nova York (direcció d'Alan Gilbert) i amb l'Orquestra de Minnesota (direcció d'Osmo Vänskä).

A més, té altres compromisos amb la Radio Filharmonisch Orkest i la Radio Kamer Filharmonie (al Concertgebouw d'Amsterdam), Orquestra Simfònica de l'NHK del Japó, Tonkünstler Orchester, a més d'enregistraments i concerts amb l'Orquestra Simfònica de l'Estado de São Paulo i una gira amb la Junge Deutsche Philharmonie i Andrei Boreyko.

Martin Fröst

Reproduction of this image is strictly limited to programmes, concert publicity and press promotion only.
The photographer must be credited.

Credit: Mats Bäcker

Juntament amb Janine Jansen s'endinsà en un projecte anomenat *Double Points*, que es presentà al Concertgebouw d'Amsterdam l'octubre del 2009 i que incloïa obres per a solos de clarinet i violí, a més de composicions per a duos i trios, amb coreografia d'Emio Greco i Pieter C. Scholten.

Entre els seus compromisos més recents hi ha la Mozartwoche 2009 a Salzburg (amb la Camerata Salzburg i Heinz Holliger), el seu exitós debut en els Proms 2008 amb la Göteborgs Symfoniker i Gustavo Dudamel, i amb l'Acadèmia de St. Martin in the Fields en el Mostly Mozart Festival del Barbican de Londres.

Ha estat artista resident de la Hamburger Symphoniker, de la Göteborgs Symfoniker i a la Konzerthaus Dortmund. Entre les seves properes residències en té amb l'Orquestra Simfònica Islandesa, l'Orquestra Simfònica del Vallès, i amb la Kölner Philharmonie la temporada 2010-11. A més, Fröst tocarà i dirigirà en una sèrie d'actuacions amb orquestres com la Filharmònica d'Oslo, l'Orquestra de Cambra Sueca, la Zürcher Kammerorchester i la Deutsche Kammerphilharmonie Bremen.

L'interès per explorar nous àmbits de la creativitat musical és una font de gran inspiració per a molts compositors, com Anders Hillborg, una obra del qual, *Peacock Tales*, ha cridat l'atenció pels elements de mim i coreografia que el solista ha d'incorporar a l'actuació. El 2006 Martin Fröst va interpretar l'estrena mundial del *Concert* de Kalevi Aho (encarregat per la Borletti-Buitoni Trust) amb Osmo Vänskä i l'Orquestra Simfònica de la BBC. Fröst també estrenarà un nou concert de Victoria Borisova-Ollas amb la Reial Orquestra Filharmònica d'Estocolm i Sakari Oramo el maig del 2010.

Orquestra Simfònica del Vallès

**L'Orquestra Simfònica del Vallès amb el seu director titular actual, Rubén Gimeno,
al Palau de la Música Catalana, a Barcelona**

L'Orquestra Simfònica del Vallès (OSV) va néixer l'any 1987 en el si de l'Associació d'Amics de l'Òpera de Sabadell. Un any més tard es convertí en l'única orquestra simfònica de l'Estat espanyol organitzada empresarialment com a societat anònima laboral, en la qual els seus músics i treballadors són alhora els propietaris i els accionistes.

Aquest funcionament peculiar, absolutament pioner al nostre país, converteix l'OSV en una orquestra molt especial, una orquestra que viu, com cap altra, del seu públic, dels seus concerts, de la seva qualitat...

La seva intensa activitat —més de cent actuacions l'any— se centra, per un costat, a la ciutat de Sabadell, on l'OSV realitza la seva temporada de concerts simfònics i és alhora l'orquestra titular del cicle Òpera a Catalunya, i, per l'altre, al Palau de la Música Catalana, on s'ha consolidat el seu cicle Concerts Simfònics al Palau amb deu concerts anuals.

Com a reconeixement a la seva tasca de difusió i divulgació de la gran música simfònica, l'any 1992 rebé el Premi Nacional de Música, atorgat per la Generalitat de Catalunya.

L'Orquestra Simfònica del Vallès és membre de l'Asociación Española de Orquestas Sinfónicas (AEOS), l'associació que aplega les orquestres professionals espanyoles.

L'OSV està patrocinada per Fundació Banc Sabadell, Unnim Obra Social, Ajuntament de Sabadell, Establiments Viena i Bardet Grup, i rep el suport del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i de l'Institut Català de les Indústries Culturals.

Han estat directors titulars de l'orquestra: Albert Argudo, del 1988 al 1992; Jordi Mora, del 1993 al 1997; Salvador Brotons, del 1997 al 2002; Edmon Colomer, del 2002 al 2005; i David Giménez Carreras, del 2006 al 2009. En l'actualitat, n'és el director titular Rubén Gimeno.

Rubén Gimeno, director titular de l'OSV

Des de la temporada 2009-10 és el director titular de l'Orquestra Simfònica del Vallès. Abans, durant gairebé una dècada, havia estat director de la Joven Orquesta de la Sinfónica de Galícia, càrrec que compaginava amb una plaça de violinista a l'Orquestra Sinfónica de Galícia.

Es va iniciar en la direcció d'orquestra de la mà del director nord-americà James Ross, i es va graduar a la Universitat de Maryland (EUA). Tot seguit, estudià al

Conservatori d'Estocolm amb Jorma Panula. També va rebre classes dels mestres Alan Gilbert, Esa-Pekka Salonen, Jukka Pekka Saraste i Leonard Slatkin.

Ha col·laborat com a director convidat amb la majoria de les orquestres espanyoles com l'Orquestra Sinfónica de Galícia, Orquestra Nacional de España, simfòniques de Tenerife, i de Castella i Lleó, orquestres d'Euskadi, València, Granada i amb l'Oviedo Filarmónica, entre d'altres.

Fora de la Península ha col·laborat amb la Noorkoping Symphony Orchestra, Gavle Symphony Orchestra, Orquestra de Cambra de Ginebra, Orquestra de l'MMCK (Japó) i l'Orquestra Nacional de Colòmbia, tot dirigint solistes de la categoria de Dmitri Sitkovetski, Fazil Say, Kirill Gerstein, María Bayo...

Rubén Gimeno

En l'àmbit de la lírica, ha dirigit les noves produccions del Teatro Campoamor d'Oviedo: *Marina*, *La Gran Vía* i *Agua, azucarillos y aguardiente*. Recentment, ha dirigit *Cádiz*, de Chueca, amb l'Orquestra Sinfónica de Galícia.

Els seus compromisos més immediats inclouen un enregistrament amb la Sinfónica d'Euskadi per a una col·lecció, del segell Claves, dedicada als compositors bascos.

7 Propostes didàctiques

1) Podríeu dir què és un "corno di basseto" i com és el seu timbre en relació al del clarinet soprano en Si bemoll?

2) El concert per a clarinet i orquestra de Mozart està escrit per a una orquestra de dimensions reduïdes. A banda del clarinet solista i de les seccions de corda, podríeu dir quins altres instruments hi havia?

3) Podríeu dir el nom del compositor romàntic alemany nascut a finals del segle XVIII i autor d'un concertino i de dos gran concerts per a clarinet i orquestra tan populars com el de Mozart?

4) Podeu escoltar el segon moviment, l'Adagio, del *Concert per a clarinet i orquestra* de W. A. Mozart i intentar reconèixer les parts de la seva estructura en forma d'ària: 1-tema A, 2-tema B, 3-reexposició del tema A, i coda final.

5) Com definiríeu el moviment cinematogràfic italià que es coneix amb el nom de "Neorealisme"? En quina època es desenvolupa? Podries dir el nom de tres directors que hi estiguessin inscrits?

6) Pots comparar (a partir de la descripció continguda en aquest dossier) les bandes sonores de *Memòries d'Àfrica*, de John Barry, i de *La guerra de les Galàxies*, de John Williams, i observar les diferències en: a) la procedència dels diferents temes que les componen, i b) la seva continuïtat o discontinuïtat al llarg de la pel·lícula.

7) Pots comparar les dates de naixement de John Barry i de John Williams. Quants anys de diferència es porten? I amb Nino Rota? (per l'edat, qui podria ser germà de qui?, i qui podria ser pare de qui? algun d'ells podria ser avi d'Anders Hillborg?)

8 Fonts d'informació

Informació sobre *Memòries d'Àfrica (Out of Africa)*, de John Barry

Memòries d'Àfrica (John Barry). Tema principal per l'Orquestra Filharmònica de la Ciutat de Praga: <http://www.youtube.com/watch?v=FSO3DEcyxPI>

Memòries d'Àfrica (John Barry). Tràiler oficial de la pel·lícula:

<http://www.cinemagia.ro/trailer/out-of-africa-departe-de-africa-1964/>

Memòries d'Àfrica (John Barry). Primera escena de la pel·lícula, amb els crèdits i el Tema principal de la banda sonora:

<http://www.youtube.com/watch?v=OVbn6JBzEpg&feature=fvst>

Informació sobre el Concert per a clarinet i orquestra, en La major, K. 622, de W. A. Mozart

W. A. Mozart, *Concert per a clarinet i orquestra, en La major, K. 622* interpretat per Martin Fröst:

1 - Primer moviment (amb el principi i el final escapçats):

<http://www.youtube.com/watch?v=DVXFONkLPok>

2 - Segon moviment: <http://www.youtube.com/watch?v=-YYc-S2UDZA>

3 - Tercer moviment: http://www.youtube.com/watch?v=O0yV_mcthIA

W. A. Mozart, *Concert per a clarinet i orquestra, en La major, K. 622*. Orquestra Filharmònica Txeca. Director: Manfred Honeck. Clarinet solista: Sharon Kam:

1 - Primer moviment (part 1 de 2):

<http://www.youtube.com/watch?v=IOxX0xGTOyE&feature=related>

1 - Primer moviment (part 2 de 2): <http://www.youtube.com/watch?v=MP8JOCqIQKo>

Informació sobre Anders Hillborg i el seu Concert per a clarinet i orquestra, Millenium version

Anders Hillborg, *Concert per a clarinet i orquestra* (fragment). Interpretat per Martin Fröst:

<http://www.youtube.com/watch?v=OWlxobYLhoc>

Anders Hillborg, *Concert per a clarinet i orquestra* (fragment). Interpretat per Martin Fröst (forma part de l'entrevista al clarinetista publicada l'any 2006 a Clariperu):

<http://www.youtube.com/watch?v=5d21HMq3ir0>

Anders Hillborg, cançó melòdica d'Eva Dahlgren i Anders Hillborg i cantada per Helen Sjöholm: <http://www.youtube.com/watch?v=l94Er4qIzUQ>

Informació sobre Nino Rota i la banda sonora de la pel·lícula La strada

La strada (F. Fellini/N. Rota). Tràiler oficial de la pel·lícula:

<http://www.youtube.com/watch?v=DAa5SN0ffI>

La strada (F. Fellini/N. Rota). Principals temes de la banda sonora original:

<http://www.imdb.com/title/tt0047528/soundtrack>

La strada (F. Fellini/N. Rota). Tema principal de la banda sonora original seguit d'un arranjament per a piano del tema de Gelsomina (la noia). La visualització mostra diferents cartells de la pel·lícula: <http://www.youtube.com/watch?v=ll9rLAG7Ezc>

La strada (F. Fellini/N. Rota). Fragments de la banda sonora original superposats a una selecció d'escenes de la pel·lícula: <http://www.youtube.com/watch?v=zdoK67Al2s8&NR=1>

<http://www.youtube.com/watch?v=zdoK67Al2s8>

La strada (F. Fellini/N. Rota). Tema principal de la banda sonora original (versió molt expressiva, amb un inici quasi inaudible):

<http://www.youtube.com/watch?v=QCYUda7-ZgM&NR=1>

Informació sobre John Williams i la banda sonora de la pel·lícula La guerra de les galàxies (Star Wars)

La guerra de les galàxies (J. Williams). *The Imperial March*, de la banda sonora original:

<http://www.youtube.com/watch?v=L8ZTsiJupo>

La guerra de les galàxies (J. Williams). Tema de la princesa Leia:

<http://www.youtube.com/watch?v=FJFVfMCVY-U>

La guerra de les galàxies (J. Williams). Tema principal de la banda sonora original:

<http://www.youtube.com/watch?v=C2wcqRWbdHs>

La guerra de les galàxies (John Williams). Tema principal interpretat en directe al parc del castell de Schönbrunn de Viena per l'Orquestra Filharmònica de Viena sota la direcció de Franz Welser-Möst: <http://www.youtube.com/watch?v=ayJmfwkeDas>

Informació sobre Martin Fröst (clarinetista)

Martin Fröst. Entrevista publicada l'any 2006 a Clariperu. Inclou un vídeo on interpreta part del *Concert per a clarinet i orquestra* d'Anders Hillborg i un altre amb una entrevista:

http://www.clariperu.org/Entrevista_Martin_Frost.html

Martin Fröst (Clarinet) i Malena Emman (soprano) en una curiosa competició establerta sobre la base d'*El vol del borinot* de Rimski-Kórsakov:

<http://www.youtube.com/watch?v=sbQwQetKm2g>

Martin Fröst, muntatge on mostra el seu ampli ventall de recursos escènics i trenca amb les convencions del concert clàssic: <http://www.youtube.com/watch?v=gQJF8ed0DL4>

Informació sobre Rubén Gimeno (director)

Rubén Gimeno. Pàgina web: <http://www.rubengimeno.es/>

Informació sobre l'Orquestra Simfònica del Vallès

La nostra pàgina web, on també podreu trobar "Què escoltarem avui?" a l'apartat "Dossiers pedagògics", és: www.osvalles.com

Fonts d'informació generals

Accés a l'Enciclopèdia Catalana: <http://www.enciclopedia.cat/>

Accés a la Viquipèdia (en català)*: <http://ca.wikipedia.org/wiki/Portada>

Accés a la Wikipedia (en castellà)*: <http://es.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Portada>

Accés a la Wikipedia (en anglès)*: http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page

Accés a YouTube. Pàgina web de vídeos: <http://www.youtube.com/>

Accés a Spotify: pàgina web d'arxius musicals sonors**

<http://www.spotify.com/es/products/free/>

*El contingut a cada Viquipèdia és diferent.

** Mitjançant el seu cercador podreu accedir a moltes de les obres musicals de tots els gèneres que vulgueu escoltar. Cal registrar-se i descarregar un petit programa. La modalitat "Spotify free" és lliure i gratuïta. En el procés de registre us demanarà una "invitació", però si seguiu endavant, hi trobareu també una opció per registrar-vos sense "invitació".

9 Entreteniments

Tres anècdotes

Sydney Pollack, el director de *Memòries d'Àfrica*, va anar fent l'edició de les imatges de la pel·lícula sobre fragments de diverses músiques de qui després hauria de compondre la banda sonora, John Barry, per tal de captar la seva seqüència temporal. D'aquesta manera, quan, arribat el moment, Barry va compondre la banda sonora per a la pel·lícula, la pulsó de la seva música va encaixar a la perfecció amb les imatges.

El gran director Federico Fellini va dir de Nino Rota:

«Ell tenia una qualitat rara que pertany al món de la intuïció. Igual que els nens, els homes senzills, les persones sensibles, les persones innocents, de sobte deia coses enlluernadors. Tan bon punt com va arribar, la tensió va desaparèixer, tot es va submergir en una atmosfera de festa, la pel·lícula va entrar a una fase alegre, serena, excepcional, a una nova vida.»

Les primeres notes del *Tema principal* de la banda sonora de *La guerra de les galàxies* de John Williams coincideixen de forma idèntica amb les del tema *King's Row* escrit l'any 1942

pel també gran compositor de bandes sonores Erich W. Korngold per a qui John Williams sentia una gran admiració. S'ha especulat sobre si es tracta d'un plagí, però veient la gran creativitat que Williams ha demostrat al llarg de la seva carrera, és més fàcil pensar que es tracta d'un homenatge

Un joc

Hauríeu de relacionar els compositors de la llista de la dreta amb les pel·lícules de la llista de l'esquerra:

A) John Barry (1933-2011)	1) <i>La strada</i>
B) Wolfgang A. Mozart (1756-1791)	2) <i>Cowboy de mitjanit</i>
C) Nino Rota (1911-1979)	3) <i>La guerra de les galàxies</i>
D) John Williams (1932)	4) <i>El violinista a la teulada</i>
	5) <i>La llista de Schindler</i>
	6) <i>Memòries d'Àfrica</i>
	7) <i>Indiana Jones i el temple maleït</i>
	8) <i>Ballant amb llops</i>
	9) <i>007 al servei secret de Sa Majestat</i>
	10) <i>El Padrino</i>
	11) <i>Les aventures de Harry Potter</i>
	12) <i>Amarcord</i>
	13) <i>El gattopardo</i>
	14) <i>Nascuda lliure</i>

Solució: A → 2; 6; 8; 9; 14
C → 1, 10, 12, 13
D → 3; 4; 5; 7; 11;
B → 6;

10 Fonts consultades

Els comentaris sobre John Barry, Nino Rota, John Williams i les seves bandes sonores inclouen informació continguda als llibres:

“Diccionario de Compositores Cinematográficos”. Autor: Luís Miguel Carmona. T&B Editores, Madrid, 2003

“Las Mejores Bandas Originales de la Historia del Cine”. Autor: Luís Miguel Carmona.

“Música de cine: historia i coleccionismo de bandas sonoras”. Autors: Heriberto Navarro Ariola i Sergio Navarro Ariola. Ediciones Internacionales Universitarias, Madrid 2003

El comentari sobre Anders Hillborg i la seva obra inclouen informació continguda a la seva pàgina web oficial

<http://www.hillborg.com/>

El comentari sobre W. A. Mozart i la seva obra inclouen informació continguda als llibres:

“Historia universal de la música”, Tomo 1. Autor: Roland de Candé. Editorial Aguilar, Madrid, 1981

“Los dioses de la música”, volumen 2. R.B.A. Realizaciones Editoriales, S. A. Editorial Planeta, S.A., 1989

Imatge de John Barry:

Procedència: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f8/John-barry-2006.jpg>

AUTOR: Attribution by Barry_in_concert.jpg: Geoff Leonard. (Geoffers007 at en.wikipedia) derivative work: Impy4ever (Barry_in_concert.jpg) [CC-BY-SA-1.0 (www.creativecommons.org/licenses/by-sa/1.0)], from Wikimedia Commons

Imatge d'Anders Hillborg:

Procedència: pàgina web oficial <http://www.hillborg.com/>

Imatge de la fotografia del póster de *La dolce vita*:

Procedència: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:La_Dolce_Vita_di_Federico_Fellini.jpg

AUTOR: Attribution by Jean-Pierre Dalbéra from Paris, France [CC-BY-2.0 (www.creativecommons.org/licenses/by/2.0)], via Wikimedia Commons

Primera imatge de John Williams:

Procedència: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Johnwilliams2006.JPG>

AUTOR: Attribution, Nationalparks [GFDL (www.gnu.org/copyleft/fdl.html) or CC-BY-SA-3.0 (www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/)], via Wikimedia Commons

Segona imatge de John Williams:

Procedència: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:John_Williams_tux.jpg

AUTOR: Attribution, TashTish at en.wikipedia [GFDL (www.gnu.org/copyleft/fdl.html) or CC-BY-3.0 (www.creativecommons.org/licenses/by/3.0/)], from Wikimedia Commons

Imatge de Meryl Streep:

Procedència: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Streep_san_sebastian_2008.jpg

AUTOR: Attribution By Andreas Tai (Own work) [CC-BY-SA-3.0 (www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0) or GFDL (www.gnu.org/copyleft/fdl.html)], via Wikimedia Commons

Les imatges del clarinet, del *cornò di basseto* (basset horn) i de la **Màscara de Darth Wader** procedeixen de Wikimedia Commons dels apartats: "Clarinet", "Basset horn" i "Star Wars" respectivament

Les imatges de W. A. Mozart, Nino Rota, procedeix de Wikimedia Commons dels apartats: "W. A. Mozart" i "Nino Rota"

Les imatges dels nostres col·laboradors són reproduïdes amb el seu consentiment.

11 Contacta amb nosaltres

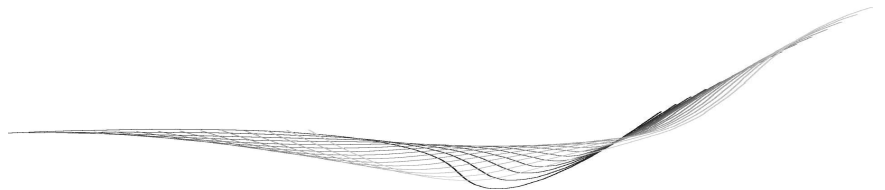
Si vols fer alguna observació o algun suggeriment, ens agradarà molt que ens envïis un correu a osv@osvalles.com i ens ho expliquis.

Redacció: Xavier Riba

Orquestra
simfònica
del Vallès

www.osvalles.com

Narcís Giralt, 40 . 08202 Sabadell
Tel. 93 727 03 00 . Fax 93 727 22 28

Trobareu "Què escoltarem avui" a la pàgina web de "la Simfònica", www.osvalles.com, a l'apartat *Dossiers pedagògics* des d'on el podreu llegir, descarregar o imprimir